

Na tej stronie przedstawiono przegląd zawodów prawniczych w Austrii.

Zawody prawnicze – wstęp

Obecnie (dane na 2023 r.) około **1 850 sędziów zawodowych** orzeka w sądach powszechnych, tj. w sprawach cywilnych, karnych oraz z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych (**przedstawiona liczba obejmuje osoby czynne zawodowo wykonujące obowiązki w pełnym wymiarze czasu pracy, w tym w Sądzie Najwyższym**). Około 700 referendarzy sądowych odpowiada za sprawowanie znacznej części wymiaru sprawiedliwości. Ponadto około 600 sędziów zawodowych orzeka w sądach administracyjnych.

Ponadto w rozpoznawaniu określonych spraw uczestniczą **niezawodowi członkowie składów orzekających**, którzy pełnią swoje funkcje społecznie. Należą do nich ławnicy lub członkowie ławy przysięgłych w sprawach karnych oraz asesory dysponujący specjalistyczną wiedzą pracujący przy sprawach gospodarczych oraz sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, a także niektórych postępowaniach administracyjnych.

W Austrii **zawód prokuratora wykonuje 480 osób (dane na 2023 r. – przedstawiona liczba obejmuje osoby czynne zawodowo wykonujące obowiązki w pełnym wymiarze czasu pracy, w tym w Prokuraturze Generalnej, ale nie osoby oddelegowane do pracy w organie centralnym)**.

W systemie penitencjarnym zatrudnionych jest łącznie **3 799 osób (dane na dzień 1 września 2019 r. – przedstawiona liczba obejmuje osoby czynne zawodowo wykonujące obowiązki w pełnym wymiarze czasu pracy, uwzględniając członków Dyrekcji ds. Więziennictwa), w tym 3 214 strażników więziennych (uwzględniając funkcjonariuszy pracujących w służbie szkoleniowej)**.

1. Sędziowie

Szkolenie i powoływanie sędziów

Osoba, która ma być powołana na stanowisko sędziego **sądu powszechnego**, musi dysponować co najmniej czteroletnim stażem w wykonywaniu zawodu prawniczego oraz zdać egzamin sędziowski po uprzednim ukończeniu studiów prawniczych.

Część tego doświadczenia zawodowego zdobywa się podczas co najmniej siedmiomiesięcznego stażu w sądzie (staż sądowy, dawniej zwany „rokiem sądowym”), do którego uprawnieni są absolwenci i który musi odbyć również każdy, kto chce zostać adwokatem lub notariuszem. Pozostałą część obowiązkowej praktyki zawodowej odbywa się zazwyczaj w ramach specjalnego przygotowania do zawodu sędziego – jako aplikant sędziowski uczestniczący w szkoleniu kadr wymiaru sprawiedliwości, ale można ją odbyć także poprzez inną prawniczą działalność zawodową, na przykład pracując jako aplikant adwokacki.

Każdego roku na aplikację sędziowską przyjmowanych jest około 100 aplikantów. Aplikacja sędziowska (w tym staż w sądzie) trwa co do zasady 4 lata i odbywa się w sądach rejonowych (*Bezirksgerichte*), sądach krajowych (*Landesgerichte*), prokuraturach, zakładach karnych, ośrodkach ochrony ofiar przestępstw i pomocy dla takich ofiar, w kancelarii adwokackiej lub notarialnej lub w Prokuraturze Generalnej Skarbu Państwa (Finanzprokuratur). Część aplikacji może również odbyć się w wyższym sądzie krajowym (*Oberlandesgericht*), w Sądzie Najwyższym, w Federalnym Ministerstwie Sprawiedliwości, w Dyrekcji ds. Więziennictwa, w ośrodkach służby kuratorskiej, w stowarzyszeniach zarządców powierniczych, w urzędach ds. dzieci i młodzieży (*Jugendamt*), w biurze rzecznika ds. ochrony prawnej lub w sektorze finansowym (na przykład w odpowiednich przedsiębiorstwach). Aplikacja sędziowska kończy się egzaminem sędziowskim. W przypadku osób, które po zdobyciu doświadczenia zawodowego w wykonywaniu innych zawodów prawniczych zmieniają swoją ścieżkę zawodową, czas trwania aplikacji jest odpowiednio krótszy. Osoba, która zdała już egzamin adwokacki lub notarialny, musi podejść wyłącznie do egzaminu uzupełniającego, a nie do egzaminu sędziowskiego.

Po złożeniu egzaminu sędziowskiego z wynikiem pozytywnym należy zgłosić swoją kandydaturę na wolne stanowisko sędziego lub prokuratora.

W **sądach administracyjnych** nie przewidziano aplikacji sędziowskiej, ale sędziowie sądu administracyjnego muszą dysponować co najmniej pięcioletnim doświadczeniem zawodowym (na przykład zdobytym podczas pracy w organie administracji). Sędziowie ci nie przystępują do egzaminu sędziowskiego.

Sędziowie sądów powszechnych mogą przechodzić do sądów administracyjnych. Po 5 latach pracy w sądach administracyjnych sędziowie orzekający w tych sądach również mogą zostać powołani na sędziów sądów powszechnych.

Sędziów i prokuratorów co do zasady powołuje Federalny Minister Sprawiedliwości. Prawo powoływania jest zastrzeżone dla Prezydenta Federalnego wyłącznie w przypadku powołań do sprawowania określonych funkcji. Sędziów krajowego sądu administracyjnego powołuje natomiast rząd odpowiedniego kraju związkowego. Na urząd sędziego lub prokuratora powołany może zostać wyłącznie obywatel austriacki.

Status sędziów

Sędziowie powoływani do orzekania w **federalnych sądach powszechnych i administracyjnych** są federalnymi urzędnikami służby cywilnej. Poza konstytucją federalną (*Bundes-Verfassungsgesetz*) podstawowym źródłem prawa regulującym kwestie szkolenia i statusu zawodowego sędziów jest **ustawa o zawodzie sędziego i prokuratora (Richter- und Staatsanwaltschaftsdienstgesetz)**. Ustawa zawiera wiele przepisów (między innymi przepisy dotyczące kwestii dyscyplinarnych i opisy stosunku służbowego) regulujących poszczególne kwestie zarówno w odniesieniu do sędziów, jak i prokuratorów.

Sędziowie powołani do orzekania w **krajowych sądach administracyjnych (Landesverwaltungsgerichte)** są urzędnikami służby cywilnej danego kraju związkowego. Ich status zawodowy jest uregulowany w konstytucji federalnej i przepisach szczególnych obowiązujących na szczeblu poszczególnych krajów związkowych.

Wszyscy sędziowie zawodowi są powoływani na czas nieoznaczony i przechodzą na emeryturę z końcem miesiąca, w którym osiągną wiek 65 lat.

Zgodnie z art. 87 i 88 konstytucji federalnej sędziowie działają jako niezawisli przedstawiciele państwa w zakresie wykładni prawa i rozstrzygania spraw.

Wspomniana niezawisłość sędziowska wyraża się jako niepodleganie jakimkolwiek instrukcjom (niezawisłość w ujęciu przedmiotowym), jak również jako brak możliwości złożenia sędziego z urzędu lub przeniesienia go na inne stanowisko (niezawisłość w ujęciu personalnym). Sędziowie są związani jedynie prawem i podejmują decyzje wyłącznie na podstawie własnych przekonań co do prawa. Nie są także związani wcześniejszymi orzeczeniami innych sądów zapadłymi w podobnych sprawach (precedensami).

Poza przejściem w stan spoczynku po osiągnięciu ustawowego wieku emerytalnego sędzia może zostać złożony z urzędu, przeniesiony na inne stanowisko lub przeniesiony w stan spoczynku wbrew jego woli – wyłącznie w okolicznościach oraz w trybie przewidzianym ustawą, na mocy prawomocnego orzeczenia sądu (art. 88 konstytucji federalnej).

Sędziowie korzystają ze specjalnego statusu konstytucyjnego wyłącznie przy sprawowaniu funkcji sędziowskich (przy wykonywaniu wszelkich powierzonych im przez prawo czynności z zakresu sprawowania wymiaru sprawiedliwości i przy przydzielaniu spraw), a nie przy czynnościach z zakresu administracji sądowej, które to czynności sędziowie również wykonują. Wyjątek stanowią sprawy z zakresu administracji sądowej rozstrzygane w izbach lub komisjach (na przykład przydział spraw, wnioski dotyczące powołań na stanowiska). W innych sytuacjach sędziowie są związani instrukcjami swoich przełożonych. Sposób przydzielania spraw sądowych służy zapewnieniu poszanowania zagwarantowanego na mocy konstytucji prawa do bycia wysłuchanym przez sędziego.

Rola i obowiązki

Zadaniem sędziów jest **orzekanie w sprawach karnych i cywilnych**. W sprawach z zakresu prawa administracyjnego i konstytucyjnego sprawują oni **funkcję kontrolną wobec administracji** oraz występują jako **strażnicy konstytucji**.

Odpowiedzialność wobec prawa

Sąd dyscyplinarny: sędziowie, którzy dopuszczają się zawinionego naruszenia obowiązków służbowych i etycznych, odpowiadają przed sądem dyscyplinarnym. W przypadku sędziów sądów powszechnych sąd dyscyplinarny tworzy się przy wyższym sądzie krajowym lub przy Sądzie Najwyższym. W jego składzie orzekającym zasiadają wyłącznie sędziowie. Sąd dyscyplinarny jest również właściwy w sprawach dotyczących niedopełnienia obowiązków służbowych przez prokuratorów. Te same przepisy dyscyplinarne – z kilkoma wyjątkami – mają zastosowanie do sędziów orzekających w federalnych sądach administracyjnych. Natomiast sędziowie krajowych sądów administracyjnych podlegają przepisom dyscyplinarnym ustanowionym w przepisach danego kraju związkowego.

Sąd karny: sędziowie (i prokuratorzy), którzy dopuszczają się przewinienia służbowego wyczerpującego znamiona przestępstwa, odpowiadają przed sądem karnym (np. w przypadku nadużycia władzy publicznej).

Sąd cywilny: osoby, które poniosły szkodę na skutek bezprawnego i zawinionego działania sędziego (lub prokuratora) mogą dochodzić odszkodowania wyłącznie od państwa. W takiej sytuacji państwu przysługuje roszczenie regresowe wobec sędziego (lub prokuratora) w przypadku ich umyślnego działania lub rażącego niedbalstwa.

2. Prokuratorzy

Struktura organizacyjna

Ogólnie rzecz biorąc, struktura hierarchiczna prokuratury pokrywa się z organizacją sądów.

Przy każdym z 16 sądów pierwszej instancji właściwych do orzekania w sprawach karnych działa biuro prokuratury. Ponadto funkcjonuje Biuro Prokuratury ds. Zwalczenia Przemocności Gospodarczej i Korupcji (Wirtschafts- und Korruptionsstaatsanwaltschaft) właściwe dla całego terytorium Austrii. Przy każdym wyższym sądzie krajowym działa biuro prokuratury naczelnej, a przy Sądzie Najwyższym – Prokuratura Generalna. Biura prokuratury naczelnej oraz Prokuratura Generalna podlegają bezpośrednio Federalnemu Ministrowi Sprawiedliwości.

Szkolenie i powoływanie prokuratorów

Szkolenia prokuratorów odpowiadają szkoleniom zawodowych sędziów orzekających w sądach powszechnych.

Na urząd prokuratora powołane mogą zostać wyłącznie osoby, które spełniają również warunki powołania na urząd sędziego.

Aby obsadzić wolne stanowisko prokuratorskie, podobnie jak stanowiska sędziowskie, wymagane jest publiczne ogłoszenie o wakacie. Do powoływania na urząd prokuratora uprawniony jest Prezydent Federacji, ale – podobnie jak w odniesieniu do sędziów – w przypadku większości stałych stanowisk prokuratorskich Prezydent powierza to zadanie Federalnemu Ministrowi Sprawiedliwości.

Status prokuratorów

Biura prokuratury są odrębnymi, **ale nie niezależnymi**, organami wymiaru sprawiedliwości. Mają hierarchiczną strukturę i są związane instrukcjami biur prokuratury naczelnej, a ostatecznie Federalnego Ministra Sprawiedliwości.

Kompetencje do wydawania instrukcji regulują precyzyjnie przepisy ustawowe. Instrukcje biura prokuratury naczelnej lub Federalnego Ministra Sprawiedliwości wydawane są wyłącznie w formie pisemnej. Muszą być opatrzone uzasadnieniem. Ponadto w aktach sprawy karnej należy odnotować treść otrzymanych instrukcji. Przed wydaniem instrukcji Federalny Minister Sprawiedliwości jest obowiązany zasięgnąć opinii Rady ds. Instrukcji (Weisungsrat). Federalny Minister Sprawiedliwości ponosi odpowiedzialność ministerialną; odpowiada przed parlamentem i ma obowiązek przekazywać mu stosowne informacje.

Pracownicy poszczególnych biur prokuratury wykonują instrukcje wydane przez dyrektora biura. Jeżeli jednak dany pracownik prokuratury uzna otrzymaną instrukcję za sprzeczną z prawem, może żądać przekazania mu tej instrukcji w formie pisemnej, a nawet zwrócić się o odsunięcie od danej sprawy karnej.

Rola i obowiązki

Biura prokuratury to szczególne, **odrębne od sądów organy**. Ich rola polega na **ochronie interesu publicznego przy wymiarze sprawiedliwości w sprawach karnych**. Obejmuje to prowadzenie **postępowań przygotowawczych**. Prokuratorzy są również odpowiedzialni za wniesienie aktu oskarżenia i postawienie oskarżonemu zarzutów w toku postępowania karnego. Stąd też prokuratorów nazywa się **oskarżycielami publicznymi** (*Anklagebehörde*).

Prokuratorzy odpowiadają za **stawianie zarzutów i wnoszenie oskarżenia**, zarówno przed sądem krajowym, jak i sądami rejonowymi w obszarze właściwości miejscowej sądu krajowego. Z reguły **prokuratorzy rejonowi** wnoszą oskarżenie przed sądami rejonowymi. Są to funkcjonariusze dysponujący specjalistyczną wiedzą, choć nie wymaga się od nich ukończenia studiów wyższych.

Szczególną pozycję zajmuje Biuro Prokuratury ds. Zwalczenia Przemocności Gospodarczej i Korupcji działające na obszarze całego kraju, które jest organem właściwym przede wszystkim w sprawach dotyczących przypadków nadużycia władzy przez urzędników służby cywilnej oraz w sprawach dotyczących przestępstw gospodarczych o wartości przedmiotu czynu przekraczającej 5 000 000 euro. Biuro jest również organem właściwym w sprawach dotyczących przestępstw finansowych o wartości przedmiotu sprawy przekraczającej 5 000 000 euro, niektórych sprawach dotyczących kwalifikowanych przestępstw nadużycia świadczeń z zabezpieczenia społecznego, kwalifikowanych przestępstw dotyczących nadużyć związanych z upadłością (*kridatráchtiges Verhalten*) oraz, między innymi, przestępstw, o których mowa w ustawie o spółkach akcyjnych lub w ustawie o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością, popełnionych w odpowiednio dużych przedsiębiorstwach (o kapitale zakładowym co najmniej 5 000 000 euro lub zatrudniających ponad 2 000 pracowników).

Biura prokuratury naczelnej to jednostki nadrzędne wobec biur prokuratury. Działają przy wyższych sądach krajowych Wiedniu, Grazu, Linzu i Innsbrucku. Poza **stawianiem zarzutów oskarżonemu przed wyższymi sądami krajowymi** prokuratorzy naczelnicy **sprawują również nadzór nad wszystkimi biurami prokuratury na swoim obszarze właściwości miejscowej** i podlegają bezpośrednio Federalnemu Ministrowi Sprawiedliwości.

Prokuratura Generalna działająca przy Sądzie Najwyższym zajmuje szczególną pozycję. Prokuratura Generalna **podlega bezpośrednio Federalnemu Ministrowi Sprawiedliwości** i nie jest uprawniona do wydawania jakichkolwiek instrukcji biurom prokuratury ani biurom prokuratury naczelnej. Prokuratura Generalna nie wnosi również aktów oskarżenia. Jej zadaniem jest natomiast **wspieranie Sądu Najwyższego**. Prokuratura Generalna została wyposażona w szczególności w uprawnienie do wnoszenia skarg o stwierdzenie niezgodności orzeczeń z prawem w sprawach karnych, w których stronom nie przysługuje możliwość (dalszego) zaskarżenia orzeczenia, aby zapewnić przestrzeganie prawa w postępowaniu karnym. Prokuratura Generalna pełni zatem ważną funkcję: służy zapewnieniu **jednolitości prawa**, jak również **pewności prawa** w sprawach karnych.

Odpowiedzialność wobec prawa

Kwestie związane z odpowiedzialnością dyscyplinarną, karną i cywilną prokuratorów uregulowano w taki sam sposób, jak kwestie związane z odpowiedzialnością sędziów sądów powszechnych.

3. Referendarze sądowi

Struktura organizacyjna

W Austrii urząd referendarza sądowego (*Diplomrechtspfleger*innen*) to podstawowy filar systemu sądowego. Obecnie ponad 700 referendarzy sądowych wydaje ponad 80% wszystkich orzeczeń w sprawach cywilnych w pierwszej instancji.

Szkolenie referendarzy sądowych

Na aplikację referendarską przyjmuje się wyłącznie osoby, które zdały egzamin kończący edukację na poziomie średnim (*Matura*) lub egzamin kończący edukację na poziomie szkoły zawodowej (*Berufsreifeprüfung*). Aplikacja referendarska trwa 3 lata i obejmuje pracę w sądzie, w tym sporządzanie pism sądowych w odpowiedniej dziedzinie specjalizacji, odbywanie szkoleń ogólnych i szkoleń specjalizacyjnych oraz składanie odpowiednich egzaminów. Po pomyślnym złożeniu egzaminu referendarskiego kandydat na referendarza sądowego otrzymuje dyplom wydany przez Federalnego Ministra Sprawiedliwości, pod warunkiem że spełnia pozostałe wymogi wyszczególnione w § 3 ustawy o referendarzach sądowych (*Rechtspflegergesetz*). Na dyplomie należy wskazać dziedzinę specjalizacji referendarza. Po otrzymaniu dyplomu kandydat na referendarza sądowego jest uprawniony do zajmowania się sprawami sądowymi z dziedziny jego specjalizacji na terytorium federalnym, a zatem może wykonywać zawód referendarza sądowego.

Następnie prezes wyższego sądu krajowego określa sąd, w którym dany urzędnik sądowy zostanie zatrudniony na stanowisku referendarza sądowego, oraz okres, na który obejmie to stanowisko (w stosownych przypadkach). Kierownictwo (prezes lub dyrektor) sądu określonego w opisany powyżej sposób przydziela referendarza sądowego do wydziału, którym kieruje sędzia, lub – w stosownych przypadkach – do kilku wydziałów.

Status referendarzy sądowych

Referendarz to urzędnik sądowy o specjalnym przygotowaniu zawodowym, któremu na podstawie art. 87a austriackiej konstytucji federalnej oraz ustawy o referendarzach (*Rechtspflegergesetz*) można powierzyć rozpoznawanie określonych spraw cywilnych w pierwszej instancji. W tej roli referendarze sądowi są związani wyłącznie instrukcjami sędziego odpowiedzialnego za sprawę według systemu przydziału spraw sądowych. Sędziowie mogą w dowolnej chwili zastrzec sobie prawo do samodzielnego rozpoznania sprawy lub przejąć sprawę od referendarza. Na postanowienia wydawane przez referendarzy sądowych przysługuje zażalenie, podobnie jak ma to miejsce w przypadku postanowień wydawanych przez sędziów.

W praktyce referendarze sądowi wykonują większość powierzonych im obowiązków niezależnie. Instrukcje sędziego nie należą to typowych sytuacji i są wydawane niezwykle rzadko.

Rola i obowiązki

Referendarze sądowi prowadzą sprawy w następujących dziedzinach:

- sprawy cywilne, sprawy o egzekucję i dotyczące niewypłacalności (sprawy o uregulowanie długu),
- sprawy w postępowaniu nieprocesowym,
- sprawy z zakresu rejestru gruntów i rejestru statków,
- sprawy z zakresu rejestru spółek.

Każda z tych dziedzin wymaga specjalistycznego przygotowania. Referendarzy sądowych powołuje się w danej dziedzinie specjalizacji.

Podział obowiązków między sędziami a referendarzami sądowymi

Zakres działalności referendarza sądowego nie obejmuje całości prac i orzeczeń w danej dziedzinie specjalizacji. Rodzaje spraw wchodzące w zakres działalności referendarza sądowego zostały wyszczególnione w austriackiej ustawie o referendarzach sądowych, a zakresy obowiązków różnią się zależnie od dziedzin specjalizacji.

W ustawie o referendarzach sądowych określono obszary działalności odpowiadające dziedzinom specjalizacji, w których referendarzom powierza się określone obowiązki (na przykład obszar działalności dotyczący postępowań w związku z niewypłacalnością oznacza odpowiedzialność za prowadzenie postępowań upadłościowych przed sądami rejonowymi). Niektóre obowiązki pozostają oczywiście zastrzeżone dla sędziów.

Ponadto każdy obszar działalności obejmuje między innymi wykonywanie nakazów zapłaty w postępowaniu nakazowym, potwierdzanie mocy wiążącej i wykonalności orzeczeń sądu w danym obszarze działalności, rozpatrywanie wniosków o przyznanie pomocy prawnej w postępowaniu przed referendarzem sądowym oraz wykonywanie czynności urzędowych na podstawie wniosku o udzielenie pomocy sądowej złożonego przez sąd lub organ krajowy.

4. Adwokaci

Informacje ogólne

Adwokaci są odpowiednio wykwalifikowani i uprawnieni do reprezentowania stron we wszystkich postępowaniach sądowych i pozasądowych dotyczących kwestii publicznych i prywatnych przed wszystkimi sądami i organami publicznymi Austrii.

Osoby zainteresowane wykonywaniem zawodu adwokata w Austrii nie muszą ubiegać się o żadne urzędowe powołanie; wykonywanie zawodu adwokata podlega jednak niżej określonym wymaganiom.

Podstawę prawną wykonywania zawodu adwokata stanowią kodeks zawodu adwokata (*Rechtsanwaltsordnung – RAO*, RGBI nr 96/1896), regulamin dyscyplinarny adwokatów i aplikantów adwokackich (*Disziplinarstatut für Rechtsanwälte und Rechtsanwaltsanwärter – DSt*, BGBl nr 474/1990), federalna ustawa o opłatach adwokackich (*Bundesgesetz über den Rechtsanwaltsstarif – RATG*, BGBl nr 189/1969), ustawa o egzaminie adwokackim (*Rechtsanwaltsprüfungsgesetz – RAPG*, BGBl nr 556/1985) oraz ustawa federalna o swobodzie świadczenia usług i prowadzenia działalności przez prawników europejskich oraz świadczenia usług prawnych przez prawników prowadzących działalność międzynarodową w Austrii (*Bundesgesetz über den freien Dienstleistungsverkehr und die Niederlassung von europäischen Rechtsanwältinnen und Rechtsanwälten sowie die Erbringung von Rechtsdienstleistungen durch international tätige Rechtsanwältinnen und Rechtsanwälte in Österreich – EIRAG*), BGBl. I nr 27/2000.

Wymagania dotyczące wykonywania zawodu

Osoby zainteresowane wykonywaniem zawodu adwokata muszą uzyskać dyplom ukończenia studiów w zakresie prawa austriackiego i wykazać, że wykonywały zawód prawniczy przez co najmniej ostatnich 5 lat, przepracowały co najmniej 7 miesięcy w sądzie lub biurze prokuratury oraz 3 lata w austriackiej kancelarii adwokackiej w charakterze aplikanta adwokackiego.

Egzamin adwokacki, którego zdanie stanowi warunek dopuszczenia do wykonywania zawodu adwokata, można złożyć po odbyciu trzyletniej praktyki zawodowej, w ramach której aplikant jest obowiązany przepracować co najmniej 7 miesięcy w sądzie i co najmniej 2 lata w kancelarii adwokackiej. Przed przystąpieniem do egzaminu aplikanci są również obowiązani odbyć obowiązkowe szkolenia dla aplikantów adwokackich organizowane przez izbę adwokacką.

Osoby, które spełnią wymienione wymagania, mogą zostać wpisane na listę adwokatów prowadzoną przez izbę adwokacką właściwą miejscowo dla okręgu sądowego, w którym będą wykonywać zawód.

W określonych okolicznościach adwokaci zagraniczni będący obywatelami państwa członkowskiego Unii Europejskiej, innego państwa-strony Porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Szwajcarii mogą również:

czasowo wykonywać zawód adwokata w Austrii,

po złożeniu egzaminu sprawdzającego kompetencje ubiegać się o wpis na listę adwokatów prowadzoną przez właściwą izbę adwokacką lub prowadzić praktykę w Austrii bez składania uprzedniego egzaminu sprawdzającego kompetencje, posługując się tytułem zawodowym używanym w kraju pochodzenia, a po 3 latach skutecznego i stałego wykonywania zawodu w Austrii zostać w pełni włączonym do austriackiej palestry. W określonych okolicznościach członek izby adwokackiej działającej w państwie będącym członkiem GATS może również tymczasowo dokonywać ściśle oznaczonych czynności adwokackich w Austrii.

Odpowiedzialność wobec prawa

Adwokat, który dopuści się naruszenia obowiązków zawodowych lub swoim postępowaniem uchybi godności zawodu, odpowiada przed radą dyscyplinarną, której członków wybiera właściwa miejscowo izba adwokacka. Rada dyscyplinarna może nakładać kary dyscyplinarne, ze skreśleniem danej osoby z listy adwokatów łącznie. W drugiej instancji decyzje w kwestii kar dyscyplinarnych wydaje Sąd Najwyższy zorganizowany w formie czteroosobowych wydziałów, w skład których wchodzi po dwóch sędziów Sądu Najwyższego oraz po dwóch adwokatów.

Ponadto adwokaci podlegają oczywiście odpowiedzialności karnej oraz cywilnej.

Izba adwokacka, Federalna Austriacka Izba Adwokacka

Izbę adwokacką (*Rechtsanwaltskammer*) tworzą wszyscy adwokaci w danym kraju związkowym wpisani na listę prowadzoną w tym kraju związkowym. Izby adwokackie są podmiotami publicznoprawnymi, autonomicznymi i samorządowymi.

Na szczeblu federalnym interesy austriackich adwokatów reprezentuje zasadniczo Federalna Austriacka Izba Adwokacka (*Österreichischer Rechtsanwaltskammertag*). W skład tej izby wchodzi austriackie izby adwokackie, natomiast jej organ przedstawicielski składa się z delegatów wyznaczonych przez izby adwokackie (<http://www.rechtsanwaelte.at/>).

5. Notariusze

Informacje ogólne

Notariusz, jako niezależna i bezstronna instytucja prewencji jurysdykcyjnej, służy obywatelom chcącym zgodnie z prawem uregulować swoje stosunki prywatnoprawne.

Podstawowym obowiązkiem notariusza jest uczestnictwo w czynnościach prawnych oraz udzielanie pomocy prawnej obywatelom. Notariusze sporządzają akty notarialne z zakresu prawa publicznego, przechowują składniki majątku powierzone im przez osoby trzecie, sporządzają akty notarialne z zakresu prawa prywatnego oraz reprezentują strony, w szczególności w postępowaniu nieprocesowym. Notariusze dokonują ponadto czynności z polecenia sądu w postępowaniu nieprocesowym. W szczególności notariusze prowadzą postępowania spadkowe, pełniąc rolę zarządców sądowych.

Do obowiązków notariusza należy dopilnowanie, aby majątek osoby zmarłej został zabezpieczony oraz przekazany uprawnionym spadkobiercom. Ponieważ czynności te wymagają szczególnej znajomości prawa spadkowego oraz postępowania nieprocesowego, obywatele często zwracają się do notariuszy o pomoc w sporządzaniu testamentów, a także ogólnie o udzielenie porad i reprezentowanie ich w sprawach spadkowych.

Notariusze sprawują urząd publiczny, lecz nie są urzędnikami służby cywilnej. Ponoszą oni ryzyko gospodarcze związane z prowadzeniem kancelarii, nie prowadzą jednak działalności gospodarczej. Ich status jest podobny do statusu osób wykonujących wolne zawody, ale przy pełnieniu funkcji zarządców sądowych uznaje się ich za urzędników sądowych. Wykonywanie zawodu notariusza stanowi główną działalność prowadzoną przez daną osobę, której nie można łączyć z wykonywaniem zawodu adwokata.

O zmianie liczby kancelarii notarialnych oraz ich siedzib decyduje Federalny Minister Sprawiedliwości w drodze rozporządzenia. W Austrii działalność prowadzi obecnie 536 notariuszy (stan na kwiecień 2023 r.).

Podstawę prawną wykonywania zawodu notariusza stanowią austriacki kodeks notarialny (*Notariatsordnung*, RGBI nr 75/1871), ustawa o aktach notarialnych (*Notariatsaktsgesetz*, RGBI nr 76/1871), ustawa o opłatach notarialnych (*Notariatstarifgesetz*, BGBI nr 576/1973), ustawa o egzaminach notarialnych (*Notariatsprüfungsgesetz*, BGBI nr 522/1987), ustawa o zarządcach sądowych (*Gerichtskommissärsgesetz*, BGBI nr 343/1970) oraz ustawa o wynagrodzeniu notariuszy pełniących funkcję zarządców sądowych (*Gerichtskommissionstarifgesetz*, BGBI nr 108/1971).

Szkolenie

Osoby, które ukończyły wyższe studia prawnicze (w zakresie prawa austriackiego) i chcą wykonywać zawód notariusza, muszą zatrudnić się w kancelarii notarialnej i wystąpić o wpisanie ich na listę aplikantów notarialnych.

Wpis na listę aplikantów notarialnych prowadzoną przez właściwą izbę notarialną może uzyskać osoba, która odbyła siedmimiesięczną praktykę sądową jako prawnik w sądzie lub prokuraturze oraz w chwili pierwszego wpisu na listę aplikantów nie ukończyła 35 lat.

Aby zostać dopuszczonym do egzaminu notarialnego, aplikant notarialny musi odbyć obowiązkowe szkolenia przewidziane przez izbę notarialną. Egzamin notarialny składa się z dwóch części.

Aplikant notarialny może przystąpić do pierwszej części egzaminu po odbyciu 18 miesięcy aplikacji. Pierwszą część egzaminu musi jednak zaliczyć najpóźniej do końca 5. roku aplikacji – w przeciwnym razie zostanie skreślony z listy aplikantów notarialnych.

Do drugiej części egzaminu można przystąpić nie wcześniej niż po upływie kolejnego roku wykonywania w praktyce czynności w charakterze aplikanta notarialnego. Drugą część egzaminu notarialnego należy zaliczyć najpóźniej do końca 10. roku aplikacji – w przeciwnym razie aplikant zostanie skreślony z listy aplikantów notarialnych.

Powołanie

Do obsadzenia zwolnionych lub nowo utworzonych stanowisk notarialnych wymagane jest publiczne ogłoszenie o wolnych stanowiskach. Ustawa (§ 6 austriackiego kodeksu notarialnego) stanowi między innymi, że kandydatem na stanowisko notarialne może być osoba, która:

posiada obywatelstwo państwa członkowskiego UE, EOG lub Szwajcarii;

ukończyła studia wyższe w zakresie prawa austriackiego;

zdała egzamin notarialny oraz

jest w stanie wykazać, że przez 7 lat wykonywała zawód prawniczy, z czego przez co najmniej 3 lata po złożeniu egzaminu notarialnego była zatrudniona w charakterze asesora notarialnego.

Spełnienie podstawowych kryteriów nie oznacza jednak nabycia prawa do powołania na stanowisko notariusza. W toku procedury rekrutacyjnej właściwa miejscowo izba notarialna ocenia kandydatów i tworzy ich ranking. Następnie tak samo postępuje wydział kadr właściwego sądu krajowego oraz wydział kadr wyższego sądu krajowego. Decydujące znaczenie przy powołaniu ma długość okresu faktycznego zatrudnienia. Izba notarialna oraz wydziały kadr obu sądów przedstawiają krótką listę trzech kandydatów Federalnemu Ministrowi Sprawiedliwości. Choć takie krótkie listy nie są wiążące dla Federalnego Ministra Sprawiedliwości, w praktyce powołuje on wyłącznie kandydatów na nich figurujących.

Notariusz może wykonywać zawód do 31 stycznia roku kalendarzowego, w którym kończy 70 lat. Przeniesienie notariusza z urzędu na inne stanowisko nie jest dopuszczalne.

Nadzór nad działalnością notariuszy; odpowiedzialność wobec prawa

Ze względu na obowiązki w zakresie sporządzania aktów notarialnych oraz wykonywania czynności zarządców sądowych notariusze podlegają szczególnemu nadzorowi. Nadzór nad działalnością notariuszy należy do odpowiedzialności Federalnego Ministra Sprawiedliwości, administracji sądowej oraz bezpośrednio izb notarialnych.

W odniesieniu do notariuszy stosuje się szczególnie przepisy dyscyplinarne. Sprawy o przewinienia dyscyplinarne rozpoznaje w pierwszej instancji wyższy sąd krajowy, a w drugiej instancji Sąd Najwyższy – w takiej sytuacji obydwie te sądy pełnią funkcję sądów dyscyplinarnych dla notariuszy. W składach orzekających, które rozpoznają sprawy dyscyplinarne, każdorazowo zasiadają również notariusze. Sądy dyscyplinarne wymierzają kary dyscyplinarne, z pozbawieniem prawa wykonywania zawodu łącznie. Kary za wykroczenia o charakterze czysto administracyjnym wymierza izba notarialna.

Obok odpowiedzialności dyscyplinarnej notariusze ponoszą naturalnie odpowiedzialność karną i cywilną.

W zakresie, w jakim notariusz wykonuje czynności zarządcy sądowego, jest uważany za urzędnika służby cywilnej w rozumieniu prawa karnego, a zatem odpowiada za tzw. przestępstwa urzędnicze, w szczególności nadużycie władzy. Odpowiedzialność cywilna notariusza została uregulowana inaczej. W zakresie, w jakim notariusz wykonuje czynności zarządcy sądowego, podlega tym samym przepisom dotyczącym odpowiedzialności co sędziowie i prokuratorzy. Strony nie mogą zatem występować z roszczeniami bezpośrednio przeciwko notariuszom – zamiast tego mogą dochodzić odszkodowania od państwa. W takiej sytuacji państwu przysługuje roszczenie regresowe wobec notariusza w przypadku jego umyślnego działania lub rażącego niedbalstwa. Poza zakresem czynności zarządcy sądowego notariusze ponoszą bezpośrednią odpowiedzialność cywilną wobec stron.

Kolegia notariuszy, Federalna Austriacka Izba Notarialna

Notariusze prowadzący kancelarie w poszczególnych krajach związkowych lub aplikanci notarialni wpisani na listę w tych krajach związkowych są zrzeszeni w kolegiach notariuszy. Kraje związkowe Wiedeń, Dolna Austria i Burgenland mają wspólne kolegium, podobnie jak Tyrol i Voralberg.

Kolegium odpowiada za zachowanie powagi i godności zawodu oraz reprezentuje interesy tej grupy zawodowej.

Każde kolegium notariuszy musi wybrać skład izby notarialnej spośród swoich członków. W izbie notarialnej zasiadają: przewodniczący będący notariuszem, sześciu notariuszy (12 w Wiedniu) i trzech aplikantów notarialnych (sześciu w Wiedniu).

Izby notarialne działające w krajach związkowych tworzą **Austriacką Izbę Notarialną** (Österreichische Notariatskammer)(www.notar.at). Jej zadanie polega na reprezentowaniu notariuszy oraz na ochronie ich uprawnień i interesów w sprawach dotyczących austriackiego notariatu lub w sprawach, których zakres wykracza poza pojedynczą izbę notarialną.

Powiązane strony

Zawody prawnicze – Austria

Ostatnia aktualizacja: 26/10/2023

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.